

Diana Pavel-Cassese

MITUL LUI NARCIS. VARIANTA UNUI CRITIC MARXIST CONVERTIT ÎN ROMANCIER

Ideolog marxist din „gașca” lui Leonte Răutu, animat de idealurile troțkismului, proza i-a servit lui Paul Georgescu să-și construiască o nouă identitate literară. După 1965, aproape renunță la cariera de critic foiletonist și, ca un protest tacit la adresa unor inerente erori de interpretare estetică și de abordare, se consacră creației de imaginație. În termenii lui M. Auge¹, nemaigăsindu-și locul în critică, își caută *non-locul* în literatura de imaginație. Reiterarea unor mituri a fost una dintre preocupările criticului – prozator Paul Georgescu. Mitul lui Narcis este revizuit în *Revelionul* (1977). Scena inițială, în care protagonistul, Gabriel Dimancea, un profesor de literatură de 28 de ani, se bărbiește în ajun de Anul Nou, în fața oglinzii, traduce un deficit de vitalitate dar și o formă de narcisism a acestuia. Căsătorit cu frumoasa (dar pragmatica) Lulia, mișcărilor lui lente, prelungi, reprezintă, rând pe rând – cum singur constată mai târziu – auto-narcoză, autoizolare, autotrădare, autoironie, autoflagelare, autosupraveghere, autoadmirație, autocompătimitate, autostăpânire (și lista ar putea continua).

Gabriel Dimancea repetă gestul lui Narcis: „Își aruncă repede, pe furis, privirea spre cel din oglindă, ca și când acela ar fi fost cineva cu care se certase, nu mai vorbeau, dar nu reușea să se abțină să-l vadă cum mai arăta: măgarul: prin oglinda aburită, îndepărtată prin ceață, sosi spre el o figură prelungă, jumătate prea tânără, jumătate de bătrân cu barba colilie, hybris, chip neliniștit în trecut și viitor, Janus”².

În cazul lui Dimancea, lucrurile se complică pentru că el trăiește simultan visul lui Narcis și drama nihilistului: petrecerea de revelion ce-l aștepta nu este pentru el decât „noaptea aceea mult prea lungă, în care un an murea, în care toți vegheau agonia timpului silindu-se să rădă (de spaimă?)(...) era lugubră”³. Profesorul de literatură știe că eul nu este decât „un Janus de carnaval, o mască grotescă, jumătate tânără, jumătate bătrână, o altă mască indecent de tânără, apoi încă una senilă.”⁴ De la structuraliști am învățat că nu există ființe, ci doar agregate. Narcis nu este un individ, ci un efect de structură: el este efectul iubirii a cărei uriașă cauză se crede⁵. Nebunia lui constă în a fi îndrăgostit de o simplă imagine, în a vrea să posede un eu inexistent. Gabriel Dimancea se surprinde notând lucruri atât de imprecise încât nu numai că nu sunt ale lui, dar nu par a fi ale nimănui: „Începu a se întreba cu voce mirată, dacă mai era chiar tânăr, dacă nu, din nebăgare de seamă, se rătăcise în miezul vieții (...) deși el se simțea încă... da, adolescent (...) ei, da, te poți rătăci și în câmpie, în câmpia timpului”⁶.

De aici dorința mărturisită a eroului: „să privesc lucrurile în față în această aburit părelnică oglindă.”⁷ Dorința, ca forță finită (dar pozitivă) este trăită ca lipsă indefinită – scrie Comte – Sponville -, căci omul viu nu încetează să nege el însuși limita care îl determină: „Négation d'une négation, le désir n'est rien d'autre que l'affirmation d'une force, dans son effort indéfini pour durer et s'accroître.”⁸ Nu întâmplător, Dimancea este definit dintru început numai prin atribute negative: „mutra idiot uluită”, „zăpăcit”, „biet mascul neinițiat”⁹ etc. Ambiguitatea este întreținută de deictice (era „undeva, departe”) și de substantive ce țin mai degrabă de registrul neantului („în aburul timpului”). Adjectivele potentează starea de incertitudine: „încețoșate”, „incerte”, „tulbure”(p.22). Neantul – continuă Comte – Sponville – nu este totuși nimic, ca atare negația nu are realitate decât în măsura în care este reversul unei determinări pozitive, anume al puterii noastre de a exista: „Il faut être quelque chose pour n'être pas tout; il faut être vivant pour pouvoir mourir. Point de puissance, en l'homme, sans finitude; mais point de finitude sans puissance. Quelqu'un qui est mort de soif n'a plus soif. Et seuls les vivants craignent de mourir. Le désir n'est pas impuissance; il est puissance finie.”¹⁰

Fiecare dorință umilește suma adevărilor noastre și ne obligă să ne reconsiderăm negațiile, scrie Cioran¹¹. O face și profesorul de literatură: „De ce trebuie ca pe un obraz atât de subțire să crească o barbă așa de rebarbativă. Contradicția e în lucruri.”¹² După Kierkegaard, disperarea infinitului (sugerată în *Revelionul* de sintagma „noaptea aceea mult prea lungă”) se explică prin dialectica sintezei eului, unde fiecare factor este definit de propriul său contrariu: „Dans toute vie humaine donc qui se croit déjà infinie ou qui veut l'être, chaque instant même est désespoir, car le moi est une synthèse de fini qui délimite et d'infini qui illimite”¹³. „Il est nécessité, puisqu'il est lui même, et possible, puisqu'il doit le devenir.”¹⁴

Aventura lui Dimancea este, într-adevăr, un lung șir de stări contradictorii, corespunzătoare dorinței irepresibile de a nega perpetuu acea negație care este însăși existența lui. Asemenea lui Castor Ionescu din romanul lui N. Breban, *Drumul la zid*, care era „bătrân și tânăr totodată”¹⁵, eroul de 28 de ani al lui Paul Georgescu se vede jumătate bătrân, jumătate tânăr. Era „mulțumit de căsnicie”¹⁶ păcat „că lipsea atâta”. Făcuse primul război mondial dar „n-avea maxilare de luptător”(*Ibidem*). După frământări complicate și curajoase, ia decizia să devină ceea ce este, Creator: „poimăine, mă apuc de un roman”¹⁷. „Werde wer du bist”, spusese cineva, devino ceea ce ești. Gabriel Dimancea

vrea să fie romancier dar munca de a deveni tu însuși nu este doar complicată, ci și interminabilă, sisifică: „À tout instant de son existence, le moi est en devenir, car le moi (en puissance) n'existe pas réellement et n'est que ce qui doit être. Tant qu'il n'arrive donc pas à devenir lui-même, le moi n'est pas lui-même; mais ne pas être moi, c'est le désespoir.”¹⁸ Eul nu numai că nu are substanță, dar mai este și divizat: Eu este mai mulți, e mișcare de atomi în vid – cum ne învață Epicur și Democrit – e dans de molecule, cum aflăm de la Dimancea: „jocul hazardului și dansul moleculelor din jurul nostru – falnicele euri – nu s-au potolit, atomii cad în infinit agățându-se cu ciocurile lor democritice, formând forme”¹⁹.

Lipsit de satisfacția personală și de aprecierea Celorlaltă („Dacă ar reuși și el să fie pasionat de slujba lui, dar le arde mucoșilor ăstora de literatură, sesizează frumusețea estetică băiețoi de stămbari”²⁰), „Eul” se vede condamnat la singurătatea „schizofrenică” a celui ce se împarte în două vârste (tineretea și bătrânețea), ce se separă de sine. În fața oglinzii, profesorul din Platonesti devine prima dată conștient de această dublură- de- el. A doua ocazie vine o dată cu seria deghezărilor din piesa „Cina cea de Taină”, reprezentată la inițiativa gazdelor revelionului. Astfel i-a venit probabil ideea unui „joc” asemănător cu ceea ce Kierkegaard numește disperarea – slăbiciune a celui care vrea să fie un altul, constând în a se lăsa pe sine oarecum în părăsire (încurajat și de îndemnul unui alt „musafir”, Vlad: „Lasă piesa în voia ei, să se desfășoare normal.”²¹) și a se arunca într-un altul, Creatorul: „Radule, ești o bomboană, vino să te pup, îmi salvezi romanul. Tu ești epicul!”²² Gestul lui Gabriel Dimancea nu mai este disperarea naivului obsedat de o iluzie, ci beatitudinea înțeleptului care a întrezărit șansa de a-și prelungi finitudinea Eului de suprafață în dezmărginirea sinelui profund (condiția de artist). Prin contopirea cu sinele, Eul ar fi devenit ceea ce este: sinteză de termeni ce nu încetează să se preschimbe fiecare în contrariul său – real și posibil, finit și infinit, libertate și necesitate. De aceea era nevoie de repetarea gestului lui Narcis: „en s'orientant vers lui-même, en voulant être lui-même, le moi plonge, à travers sa propre transparence, dans la puissance qui l'a posé”²³. Aruncarea în lac semnifică actul de naștere al eului ne-disperat, raport raportându-se la sine însuși. Profesorul de literatură ratează contopirea cu sinele; pentru el spaima de sine este prea mare („de cine ți-e frică? Gabriel oftă: de mine. Numai de mine”²⁴). Progresul ontologic este posibil. Speranța vine din ultima frază a capitoului IX: „Sări pe fereastră instalându-se într-unul dintre norii prefăcuți ce se prelingeau spre undeva.”²⁵ Trecerea dincolo de fereastră a eroului din *Revelionul* poate echivala cu saltul în lac al lui Narcis. Copleșit de o „agitație fără obiect a cărei sursă nu reușea să o cunoască”²⁶ Dimancea alege să închidă fereastră.

În viziunea lui Kierkegaard, forța care a creat eul sinteză este fie el însuși, fie un altul – în speță Dumnezeu. Prea atacat de Iulia dar și de Ștefan, dublul său negativ („am impresia halucinantă, auzindu-te că dialoghez în oglindă”²⁷), coborând sacrul în profan („meschin Ghetsemani”²⁸), tot efortul profesorului de literatură, din

momentul în care descoperă existența duplicatului, este să nu-l accepte: „Fugise [Gabriel]. De Iulia? Fugea de el. Mereu fugea de sine. Să nu-și vadă chipul în oglindă.”²⁹ Tulburătoare rămâne revelația că existența lui întreagă se desfășoară când dincoace, când dincolo de viață³⁰: „l'homme est en butte à deux tentations: l'imbecilité et la sainteté: sous-homme et sur-homme, jamais lui-même.”³¹ „Neajutorat și căscat”³² la început, dependent de protecția maternă a Iuliei, teoretician al romanului ulterior (p.277), perorând dezimvolt despre afecțiune, suferință, false amicitii, artă (p.268), G. Dimancea nu trăiește niciodată în limitele normalului: „dincoace dincolo de linia vieții morții suferința așteptarea, atunci acum nu mai aștepta nimic, din nor ieșind craca neagră carbonizată rășchirată spre nimic”³³. Involuția pare a fi uneori evoluție, iar căderea – înălțare; esențială e doar modificarea neîncetată a perspectivei, refuzul omenescului. Om cu adevărat lucid, capabil să preschimbe disperarea în beatitudine, e cel care a ucis în el orice sentiment uman. Odată eliberat de încredere (p.279-ii vorbește lui Radu de importanța încrederii în Celălalt), de teamă, de dorința creației, el nu mai dispune de alt punct de sprijin decât vidul interior, unicul lui refugiu. Pedagogia deșertului (André Comte – Sponville) a activat creierul și epiderma în dauna inimii, înlocuind un sanguin „născut” cu un pragmatic „făcut” (acceptă să lucreze la gazeta burgheză *Deșteptarea*): „abolir l'âme, ses aspirations et ses abîmes; nos rêves en furent envénimés (...) L'esprit et la sensation nous suffiront; de leur concours naîtra une discipline de la stérilité qui nous préservera des enthousiames et des angouisses.”³⁴

Spiritul a supraviețuit așadar aventurii nihiliste, dar n-a rămas nemodificat; între timp a descoperit indiferența („Îi era indiferent unde avea să se ducă, acum nu-l atrăgea nici un loc anume, nicio ființă nu-l mai chema.”³⁵). Din moment ce nu există nici suflet, nici eu-substanță, doar o serie de măști („o mască grotescă, jumătate tânără, jumătate bătrână, o altă mască indecent de tânără, apoi încă una senilă.”) înseamnă că nu suntem cu toții decât efecte ale unui concurs de împrejurări pentru care nu putem fi făcuți nicidecum responsabili (concepție exprimată de Paul Georgescu atât în convorbirile cu Florin Mugur cât și într-o scrisoare către Ion Simuț): „răul e vital –spune Dimancea – trebuie mai întâi obosit. Încerc să nu mă ostenească el pe mine.”³⁶ Binele în sine și Răul în sine nu există, prin urmare morala poate dispărea – concluzionează Comte - Sponville. Pentru Cioran sterilitatea este echivalentă cu capacitatea de a admite toate punctele de vedere („ipoteze”, cum le numește Dimancea p.277); totul este justificabil și nerational în același timp; nimic nu este de neapărat, de la afirmația cea mai absurdă la crima cea mai monstruoasă. „Renegatul” este cel ce nu mai luptă pentru că a distrus în el absolutul: „Délié de tous les préjugés, il devient l'homme inutilisable par excellence, auquel personne ne fait appel et que personne ne craint, parce qu'il admet et répudie tout avec le même détachement”³⁷. Gabriel Dimancea disprețuiește dintru început indivizii fanatici în a apăra „adevărul unic”. În dialogul romancierului cu criticul/Radu, Dimancea oferă – fără să vrea – o lecție de detașare și indiferență

superioară tuturor fanaticilor: Janus bifrons, el apără, pe rând, cu o bunăvoință calculată teoria sa despre ficțiune și drumul spre sine: „dificultatea e de a pricepe... esența personajului, însinele său.”³⁸

Bunăvoința este, de fapt, renunțare la tine arată Roland Jaccard: „Les relations humaines reposent sur un principe simple: confirme – moi dans ce que je suis ou crois être, et je t'en serai reconnaissant; conteste – moi dans ce que je suis ou crois être, et mon inimitié te sera acquise.”³⁹ Înțelepciunea cea mai elementară – conchide același – pretinde să nu ne înconjurăm decât de persoane pe care să le putem confirma în existența lor. Înțelepciunea absolută – „regalitatea” lui Dimancea – pretinde însă mult mai mult: să nu alegem, ci să ne înconjurăm de toți ceilalți (de aceea merge la revelion) și să-i confirmăm, fără discriminare, în existența lor. Bunăvoința înseamnă neutralitate perfectă: sacrificarea propriului punct de vedere în favoarea tuturor punctelor de vedere. „Rege” este cel care, chiar asimilat unui Anti – Narcis, fără regret și fără patimă, a șters propria imagine de pe oglinda lacului interior, pentru a face loc oricărei imagini: „puisque le moi n'est rien et que j'existe pourtant, je n'aurai de joie, dans mon rapport à moi-même (...) qu'autant que je saurai aimer cela en moi qui n'est pas moi.”⁴⁰ În esența ei, „regalitatea” se reduce așadar la generozitatea de a le ieși mereu celorlalți în întâmpinare. De altfel, autorul însuși și-a gândit astfel personajul: „Meritul lui Gabriel Dimancea (...) e –cum observi – de a fi un dialog continuu, un experimentator cu alții și cu el, un *lucid păcălit* (s.n).”⁴¹

Cheia romanului ne este oferită tot în acest dialog al criticului cu romancierul: „Radu (gânditor): și atunși, cum poți să scrii dacă nu ti cunoști macar. Gabriel (perplex): aici e aici. Dar sper să realizez un *salt* în regnul libertății. Afară doar... Afară doar dacă... scriind nu reușești, tocmai prin aceasta, să te realizezi ca obiect și să te vezi pe tine însuși din afară ca pe o... pe o (...) de altfel, problema libertății interioare e singura ce merită să-ți angajezi întreaga existență (...) Radu: îți place a fașe experienți. Cu alții. Gabriel: poftim? Nu. Doar cu mine. Adică, încerc să fiu atent cu... la ce se petrece în mine.”⁴² Profesorul de literatură a înțeles că cine nu are nimic de pierdut decât labirintul înnebunitor al propriilor himere își ia zborul spre cerul nesfârșit al adevărului: „Nu, Iulia are dreptate să nu se disculpe, ar fi fost înjositor pentru ea. Totuși, nu a reușit să-mi spună nimic... afectuos. Nu, orice vorbă de dragoste ar fi sunat ca o scuză, ca o abjectă teamă a ei, desigur că are dreptate, ca totdeauna.”⁴³ Disperarea de a fi fost înșelat se inversează în beatitudine: înțeleptul care a știut să dispere de oameni și de zei trăiește în plenitudine, ne arată Comte – Sponville⁴⁴. Icar nu poartă nicio piatră, de aceea poate zbura (saltul despre care îi vorbește Dimancea lui Radu): „el nu are bagaje, iar cerul e vid.” (c.f., 24): „Car le désespoir donne des ailes. Qui a tout perdu, il devient léger, léger (...). C'est acela qui est absurde, et triste, et tragique: le poids toujours de nos désirs insatisfaits et de nos craintes vaines. Sisyphe, c'est Tantale (...) Le rocher est en nous, et c'est lui que le désespoir annule, en redonnant au vide la légèreté qui est la sienne.”

Starea de grație la care aspiră eroul lui Paul

Georgescu, (să devină, prin actul scrierii, „martorul imaculat plutind ușure”-p.337) este definită de Cioran ca o detașare de pământ, o avântare și o înălțare deasupra unei mențineri oarbe în viață, o planare asupra lumii, în zbor ușor și imaterial. Grația, arată Cioran, nu duce niciodată, precum disperarea, la un paroxism al individuației, ci la „un sentiment armonic de împlinire naivă, țâșnit din elanul deschis și primitiv pentru seducțiile și pitorescul existenței”⁴⁵. Grația, numită de profesorul de la Platonești când „pace” (p. 342), când „bucuriadurere” (p. 345), este un fel de vis al vieții, o stare de iluzie în care contradicțiile, ireparabilul și fatalitatea dispar temporar: „simți clipocind bătrânul fluviu, noapte în noapte, fluviul memoriei, al uitării, al extremei limite – binecuvântată pierdere de sine în sine: ce ușor. Totul. A pierde totul, dispariție în Tot.”⁴⁶ Printr-o imagine asemănătoare definește Milan Kundera⁴⁷ *idila*: cei prinși în gigantica horă a *utopiei comuniste* își iau la un moment dat zborul deasupra pietii Venceslas, deasupra închisorilor unde zac „trădătorii poporului”, plutind ușori și fericiți ca îndrăgostiții lui Chagall, într-o splendidă coroană de corpuri imateriale. Imponderabilitatea lor este de fapt insuportabila ușurătate a ființei. Inutil să mai precizăm că naivitatea lui Dimancea, cel dornic de a se integra frumos lumii, întruchipează perfect grația lui Cioran, dublată de idila lui Kundera; aceeași naivitatea care-l împiedică să ia act de drama sa („despărțirea de sine: imposibilă”⁴⁸).

Precum Castor Ionescu, din *Drumul la zid*, protagonistul lui Paul Georgescu constată cu stupeoare că își pierde, rând pe rând, atributele umane și se îndreaptă iremediabil spre o existență demonică. Un proces similar este descris de Cioran. Exilat în Franța, Cioran vorbește despre o existență larvară: „Notre clairvoyance, brisant notre ossature, nous a réduits à une existence flasque, - recaille invertébrée s'étirant sur la matière pour la souiller de bave. Nous voilà parmi les limaces, nous voilà parvenus à ce terme risible où nous payons d'avoir mal usé de nos faculté et de nos songes... La vie ne fut point notre lot: aux moments mêmes où nous étions ivres, toutes nos joies venaient de nos transports au – dessus d'elle; se vengeant, elle nous entraîne vers ses bas-fonds: procession de sous-hommes vers une sous-vie...”⁴⁹

Sensul metamorfozei rămâne echivoc, „diavolul șchiop” nefiind neapărat un sub-om îndreptându-se spre o sub-viață, ci doar un ne-om. Involuția pare a fi uneori evoluție, iar căderea-înălțare; esențială e doar modificarea neîncetată a perspectivei, refuzul omenescului. Pericolul prăbușirii nu este, de altfel, nicicând înlăturat: „Le moi, dans son désespoir, veut épuiser le plaisir de se créer lui-même, de se développer de lui-même, d'exister par lui-même, réclamant l'honneur du poème, d'une trame si magistrale, bref, d'avoir si bien su se comprendre. Mais ce qu'il entend par là, au fond, resteu ne enigme; à l'instant même qu'il croit terminer l'édifice, tout peut, arbitrairement, s'évanouir en néant.”⁵⁰

„Orbecăirea” în noapte a lui Gabriel Dimancea echivalează cu un *regressus ad uterum*, cu o întoarcere la condiția dintâi. Freud conota prin termenul de narcisism primar un prim stadiu al vieții, anobiectual, nediferențiat, anterior chiar constituirii eului și al cărui arhetip ar fi viața

intra-uterină. Lou Andréas Salomé⁵¹ descoperă o prelungire a acestui stadiu în menținerea identificării intuitive cu Totul ca scop fundamental pozitiv al libido-ului. Regăsirea temporară a fuziunii originare înseamnă repliere asupra eului, dar înțelegă nu ca raportare mărginită la el însuși, ci ca raportare – mult mai cuprinzătoare – la fondul comun, la copilăria esențială a tuturor indivizilor: „m-a acoperit trecutul – se lamentează Dimancea -, mă înăbușă umbrele, ceața, să ies de sub dărâmături. Să fiu. Nu în oglindă ci pentru sine. Nu a părea, a fi.”⁵² Refuzul privirii în oglindă a lăsat sugestia unui Anti - Narcis. Însă, din prisma aceleiași Lou Andréas Salomé, actantul din *Revelionul* și *Vara barociese* „reabilitat”. Autoarea eseului *L'amour du narcissisme. Textes psychanalytiques* observa că prea adesea a fost conceput în mod unilateral numai erotismul celui îndrăgostit de propria imagine și s-a uitat faptul că Narcis din legendă nu se privește într-o oglindă artificială, ci în oglinda naturii: „peut-être n'a-t-il pas aperçu que lui-même dans l'eau, mais s'est-il vu comme partie intégrante d'une totalité.”⁵³ În sentimentul narcisiac sunt astfel reunite – prin topirea în matca Totului originar, fericirea și tristețea, „ceea ce se eliberează de sine însuși și ceea ce se încheie în sine însuși, dăruirea de sine și afirmarea de sine.”⁵⁴ Astfel regândit, narcisismul – departe de a mai fi, ca la Freud, un stadiu moralmente inferior – creează condiția unei relații armonioase și creatoare a subiectului cu realitatea: „L'homme désire toujours se défaire de son moi, du moi qu'il est, pour devenir un moi de sa propre création.”⁵⁵ Problema narcisismului în lumea modernă a preocupat și pe Jacques le Rider în *Modernité viennoise et crise d'indentité*. Potrivit acestuia, marele merit al lui Lou Andréas Salomé constă în a fi demonstrat că narcisismul permite reînnoirea mitului orfic (Dimancea, asemenea lui Orfeu, „Înainta în lumea lui pâcloasă șoptind incantații”⁵⁶), al unei cunoașteri intime și intuitive a lumii, ce-și află modelul în creația artistică (dorința eroului de a scrie un roman): „dieu artiste et suprêmement narcissique (...) - utopie qui affirme le pouvoir de créer par les seules forces de la subjectivité cosmogonique d'authentiques valeurs susceptibles de donner un sens à la vie, contre la société de masse, le désenchantement du monde par la science et la technique, et le déracinement de la condition moderne.”⁵⁷

Bogăție pierdută în procesul dezvoltării individuale și colective, narcisismul rămâne un element indispensabil echilibrului personal și cultural, unul din rarele răspunsuri date crizei moderne a identității și a subiectului.

Așa stând lucrurile, „ultimul” Gabriel Dimancea nu mai trebuie privit ca un Anti – Narcis: transgresând narcisismul morții („nu cumva am murit”⁵⁸), el a putut recupera narcisismul primar, în care sinele se retrage dincoace de eu, într-o totalitate iluminată; transfigurarea finală în diavolul șchiop face parte din procesul narcisiac, ca ultim moment al procesului creator, iar recăderea permite reluarea lui întra eternitate. G. Dimancea nu e sfânt (ratează relația cu Iulia, condiția de Creator, face compromisuri: acceptă să lucreze la ziarul unui partid burghez) – deci nu poate rămâne în metafizic –, dar e un Sisif fericit, în a cărui viață de toate zilele alternează cosmogonia și apocalipsul: „créateurs et démolisseurs quotidiens, nous pratiquons à une échelle infinitésimale les mythes éternels; et chacun de nos instants reproduit et préfigure le destin de semence et de cendre dévolu à l'infini.”⁵⁹

Note:

¹ Vezi M. Auge- *Non-places: Introduction to the Antropology of Supermodernity*, Londra, 1995, p.78:

„Dacă locul poate fi definit ca relațional, istoric sau preocupat de identitate, atunci un spațiu care nu poate fi definit ca relațional, istoric sau preocupat de identitate va fi un non-loc”

² P. Georgescu – *Revelionul*, p. 21

³ *Idem*, p. 19

⁴ P. Georgescu – *Revelionul* p. 22

⁵ André Comte – Sponville – *Traité du désespoir et de la béatitude*. c.f. *Le mythe d'Icare*, p.52

⁶ P. Georgescu – *Revelionul*, p. 35

⁷ *Idem*, p. 347

⁸ Comte – Sponville – *Le mythe*, p. 63

⁹ P. Georgescu – *Revelionul*, p. 28

¹⁰ Comte – Sponville – *Le mythe*, p. 63

¹¹ E. M. Cioran – *Précis*, p. 103

¹² P. Georgescu – *Revelionul*, p. 24

¹³ Soeren Kierkegaard – *Traité du désespoir*, p. 85

¹⁴ *Idem* – p. 94

¹⁵ Nicolae Breban – *Drumul la zid*, p. 779

¹⁶ P. Georgescu – *Revelionul*, p. 22

¹⁷ *Idem* – p. 36

¹⁸ Soeren Kierkegaard – *Traité*, p. 85

¹⁹ P. Georgescu – *Revelionul*, p. 347

²⁰ *Idem* – p. 24

²¹ P. Georgescu – *Revelionul*, p. 141

²² *Idem* – p. 182

²³ Soeren Kierkegaard – *Traité*, p. 59

²⁴ P. Georgescu – *Revelionul*, p. 212

²⁵ *Idem* – p. 213

²⁶ P. Georgescu – *Revelionul*, p. 256

²⁷ *Idem* – p. 330

²⁸ *Idem*, p. 218

²⁹ *Ibidem*

³⁰ P. Georgescu – *Revelionul*, p. 333

³¹ E. M. Cioran – *Précis*, p. 192

³² P. Georgescu – *Revelionul*, p. 30

³³ *Idem* – p. 333

³⁴ E. M. Cioran – *Précis*, p. 176

³⁵ P. Georgescu – *Revelionul*, p. 332

³⁶ *Idem*, p. 331

³⁷ E. M. Cioran – *Précis*, p. 91

³⁸ P. Georgescu – *Revelionul*, p. 277

³⁹ Roland Jaccard - *Les chemins*, p. 81

⁴⁰ Comte – Sponville – *Le mythe*, p. 78

⁴¹ Paul Georgescu – *Învățăturile unui venerabil critic bucureștean către un tânăr critic din provincie*, 1999, scrisoarea 9, decembrie 1980, p. 43

⁴² P. Georgescu – *Revelionul*, p. 279

⁴³ *Idem*, p. 280

⁴⁴ Comte – Sponville – *Le mythe*, pp. 23-24

⁴⁵ E. M. Cioran – *Pe culmile disperării*, Ed. Humanitas, București, 1990 [1934], pp. 91-92

⁴⁶ P. Georgescu – *Revelionul*, p. 339

⁴⁷ Milan Kundera – c.f. *Le livre du rire et de l'oubli*, 1990, p. 110

⁴⁸ P. Georgescu – *Revelionul*, p. 340

⁴⁹ E. M. Cioran – *Précis*, pp. 251-252

⁵⁰ Soeren Kierkegaard – *Traité du désespoir*

⁵¹ Lou Andréas Salomé – *L'amour du narcissisme. Textes psychanalytiques*, 1980, c.f.-p. 115

⁵² P. Georgescu – *Revelionul*, pp. 352-353

⁵³ Lou Andréas Salomé – *L'amour*, p. 142

⁵⁴ Lou Andréas Salomé – *L'amour*, c.f.-p. 142

⁵⁵ Soeren Kierkegaard – *Traité*, p. 70

⁵⁶ P. Georgescu – *Revelionul*, p. 274

⁵⁷ Jacques le Rider - *Modernité viennoise et crise d'indentité*, Presses Universitaires de France, 1990, p.83

⁵⁸ P. Georgescu – *Revelionul*, p. 303

⁵⁹ E. M. Cioran – *Précis*, p. 103